

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Vernieuwing van het Maritiem Museum Rotterdam (MMR) is, vanwege de leeftijd van het gebouw, opgenomen in het IHP Cultuur uit 2021 (binnen 5-10 jaar).

De ambities voor deze vernieuwing van het MMR zijn samengevat in deze brief. Gezien de omvang en het publieke karakter van de opgave vinden we het wenselijk om te zorgen dat er ruimte is voor participatie in het meedenken over de uitwerking van de vernieuwing voordat er een raadsbesluit wordt voorbereid. Het dak van het Maritiem Museum is dit jaar een spraakmakend onderdeel van de Rotterdamse Dakendagen, van 29 mei t/m 9 juni 2025. We zetten dit moment in als participatiemoment op de ambities voor het museum. Dat betekent dat we tijdens de Dakendagen het publiek zullen vragen naar hun beleving van het gebouw en de voorgestelde vernieuw. Daarnaast zijn de Dakendagen een middel om de potentie van deze unieke plek tussen stad en haven te tonen aan het publiek voordat de vernieuwing plaatsvindt. De input van de participatie wordt verwerkt in de uitwerking om hiermee een raadsvoorstel op de ambities van het project voor te bereiden in Q3 2025.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

Einde 2021 is uw raad geïnformeerd over de tussenstand van het onderzoek naar de mogelijkheden voor de vernieuwing van het MMR (21bb12052). Op dat moment is aangegeven dat:

1. Het MMR gehuisvest blijft op de locatie om zo het maritieme karakter op de historische plek op de overgang tussen haven en Rotte te handhaven;
2. Het gebouw aanpassingen vraagt, maar door de cultuurhistorische waarde behouden blijft, waardoor het onderzoek zich toespitst op vernieuwing van het bestaande gebouw.

In de brief zijn de belangrijkste onderdelen voor de uitwerking van een haalbaarheidsonderzoek benoemd. Hieronder lichten wij u in over de uitwerking.

Toelichting:

In samenwerking met het Maritiem Museum Rotterdam (MMR) is gewerkt aan de haalbaarheidsstudie voor de vernieuwing van het museumgebouw.

Het MMR is van waarde voor de identiteit van het Maritieme District en Rotterdam als havenstad. Het buitenmuseum bepaalt de sfeer door de aanwezigheid van industrieel erfgoed in een van de oudste havens in de stad op de overgang tussen haven en rivier. Met behulp van de gemeentelijke collectie op wereldniveau worden in het binnenmuseum maritieme verhalen gedeeld uit heden, verleden en toekomst.

Het MMR neemt met presentaties, activiteiten en ontmoetingen, het publiek mee in de invloed van de maritieme wereld op de mens, stad en de wereld. Het MMR is niet langer volledig gericht op het Nederlands scheepvaartperspectief, maar vertelt een mondiaal verhaal over de relatie tussen mens en zee. Om dit verhaal voor een breder publiek te tonen wil het MMR een laagdrempelig museum zijn.

Het MMR is 39 jaar in exploitatie in de huidige huisvesting. Het gebouw van architect Wim Quist dateert van 1986. Dat betekent dat het 40 jaar oud is en dat een afweging over renovatie of vervanging op zijn plaats is. Bovendien sluit het huidige pand niet meer aan op de ambities van het MMR in onder andere de uitstraling en de relatie tussen het binnenmuseum en museumhaven. De stedenbouwkundige inpassing met aan één zijde het stedelijk knooppunt Churchillplein en aan de andere zijde de historische Leuvehaven vraagt ook om een andere uitstraling en oriëntatie van het gebouw.

De methode van onderzoek

Om te onderzoeken wat de gewenste ingreep is om een toekomstbestendig museum te realiseren zijn er verschillende onderzoeken uitgevoerd:

- Ambitiedocument opgesteld door Maritiem Museum;
- Architectenbureau QWA die als erfgenaam van de overleden Wim Quist acteert heeft een auteursrechtelijk kader ontwikkeld;
- De ambities voor een ruimtelijke inpassing van het gebouw in de omgeving zijn opgesteld

Vanuit deze onderzoeken heeft het ontwerpbureau Obscura op ons verzoek gewerkt aan een aantal 'bouwstenen van de opgave' (zie bijlage) om een beeld te krijgen van de opgave. Daarbij zijn twee scenario's onderzocht: een renovatievariant voor 20 jaar en een structurele vernieuwing vanaf casco met een perspectief van 40 jaar.

De ambities: gebruik, gebouw en gebied

De vernieuwing van het MMR heeft de potentie om er een 'terminal' te realiseren tussen haven en stad. Een terminal zowel in gebruik als stedenbouwkundig door letterlijk meer verbinding te leggen tussen de binnenstad en het Maritieme District. De ambities die effect hebben op de huisvesting van het MMR kunnen worden onderscheiden in drie aspecten: (1) het gebruik, vanuit de museale functie, (2) het gebouw, vanuit het vastgoedbeleid en (3) het gebied, de inpassing in de omgeving.

Ambities vanuit gebruik:

1. Een 'must see' bestemming in Rotterdam;
2. Een Museum at Work. Door depot, werkplaatsen en de haven onderdeel te maken van de publieksbeleving van(uit) het gebouw;

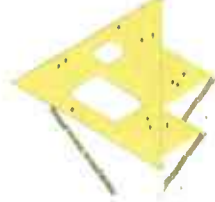
3. Een laagdrempelig museum voor een breed publiek. De opgave is het museum aantrekkelijker te maken door een attractievere entree en publieke programmering op de begane grond.

versterken
relatie stad-haven

een (deels) toegankelijk /
zichtbaar depot

een toegankelijk en
multifunctioneel dak

Ambities vanuit gebouw:

1. Respectvol omgaan met post 65 architectuur en het auteursrecht: Vanuit de cultuurhistorische waarde is een integraal plan belangrijk om te komen tot een vernieuwing van het MMR. Het gebouw leent zich niet voor verschillende ontwerp oplossingen op verschillende plekken.
2. Verduurzaming van het gebouw: Om over een langere termijn door te kunnen exploiteren is het gewenst om te investeren in verduurzaming van gebouwdelen. Voor een exploitatietermijn van 40 jaar is het gewenst om nieuwbouwniveau te bereiken.
3. Voornaamste opgaven in onderhoud voor komende jaren verhelpen: Bij een vernieuwing is het gewenst om de voornaamste onderdelen uit het onderhoudsplan van het gebouw in de nabije toekomst op te nemen, om zo te voorkomen dat een ingreep na verbouw moet plaatsvinden.

hergebruik bestaand
museumgebouw

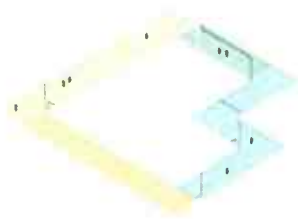
een duurzaam
gebouw (energie / materiaal)

Ambities vanuit gebied:

1. Verbindende positie van het museum in de binnenstad. Het MMR ligt op een historische locatie in het centrum van Rotterdam, op de grens tussen de waterstad en de binnenstad. Hier kruist de stadsas met de Blaak-boulevard en mondt de Rotte uit in de Leuvehaven. Het museum fungeert als schakel en verbinding tussen deze verschillende werelden, als een terminal.
2. Een uitnodigend museum met uitstraling. Een gebouw dat alle Rotterdammers en bezoekers van buiten verwelkomt, moet een uitnodigende uitstraling hebben. De vernieuwing van het gebouw biedt de kans om een open en herkenbare entree te creëren, waarbij van buitenaf zichtbaar is wat erbinnen gebeurt en van binnenuit goed contact is met de buitencollectie aan de Leuvehaven.

3. Prettige verblijfsruimte aan het waterplein. De ambitie is om de openbare ruimte rondom het museum als een samenhangend geheel te ontwerpen en in te richten als een aantrekkelijke verblijfsruimte. De noordelijke kop van de Leuehaven wordt idealiter opnieuw ingericht om een prettige verblijfsruimte te realiseren met een centrale rol voor water: een waterplein. Dit vraagt om aandacht en financiële middelen vanuit de gemeente, die buiten de scope van het IHP Cultuur vallen.

versterken relatie met
directe omgeving

verbonden met het water van
de Leuehaven

een heldere en zichtbare
entree(zone)

De resultaten en conclusies

De conclusie is dat om de museale visie te kunnen realiseren, een ingreep gewenst is om te komen tot een verbetering van de uitstraling van het museum als onderdeel van het Maritieme District. Een voorname opgave is om de relatie te verbeteren tussen de buitenruimtes aan het Churchillplein (dat door de toekomstige aanpassing meer verblijfskwaliteit zal krijgen), de Leuehaven (om hiermee het buitenmuseum sterker te verbinden) en het programma in de plint van het gebouw.

Het gebouw is als museum geschikt in de huidige opzet, de vernieuwde programmering is al ingezet in het bestaande gebouw en kan hier ook verder in plaatsvinden. De robuuste structuur en open plattegrond biedt ruimte om een vernieuwd museaal programma aan te bieden. Voor een gehele vernieuwing vanaf casco is hierdoor weinig inhoudelijke noodzaak. Om de museale visie te kunnen uitvoeren zijn inspannende ingrepen gewenst om de werkplaatsen en delen van het depot onderdeel te laten uitmaken van de publieke museale ruimtes.

Het gebouw heeft, mede door de ingrepen die de afgelopen jaren in de installaties zijn uitgevoerd, een A+++ label, conform de renovatiestandaard die door de Rijksoverheid is geïntroduceerd. Om een langere exploitatie mogelijk te maken zijn nog wel maatregelen gewenst om het energieverbruik te beperken. Om het nieuwbouwniveau te realiseren zouden de gevel en installaties geheel moeten worden vervangen. Dit is uit oogpunt van circulariteit niet gewenst.

Ten slotte is gewenst om de vernieuwing van het gebouw uit te voeren vanuit één ontwerpgedachte, het gebouw vraagt hierom vanwege de helderheid van het ontwerp. Het plaatselijk aanpassen van het gebouw met verschillende ontwerpoplossingen is niet aan te raden vanuit de auteursrechtelijke kaders van de architect en de cultuurhistorische waarde van het POST-65 gebouw. Dit wil echter niet zeggen dat het gehele plan in een keer moet worden uitgevoerd.

Aanbevelingen

De aanbeveling is daarom een vernieuwing vanuit de kwaliteiten van het bestaande gebouw uit te voeren. De vernieuwing focust zich op het realiseren van:

1. Vanuit Gebruik: Een '**museum at work**' door bij de vernieuwing de afgesloten ruimtes meer onderdeel te laten zijn van de publieksbeleving. Het huidige gebouw is sterk functioneel ingedeeld. Er is een strikte scheiding tussen depot, werkplaatsen, kantoren en tentoonstellingruimtes. Door verhuizing van een deel van het depot naar het te ontwikkelen Collectie Centrum, ontstaat ruimte om (een deel van) de gesloten depotruimte te openen en daardoor meer van de rijke maritieme collectie Rotterdam voor het publiek zichtbaar te maken.
2. Vanuit Gebruik: Een **attractievere entreezone** zowel in het interieur als het exterieur. Op deze manier kan een betere oriëntatie op het te vernieuwen Churchillplein ontstaan en kan aan de Leuvehavenkant een betere relatie met het buitenmuseum worden gerealiseerd. Door herinrichting van de begane grond met een hernieuwd programma sluiten interieur en exterieur logischer op elkaar aan.
3. Vanuit Gebied: Een museale route van plint tot dak. Het MMR staat op een historische plek tussen de dynamiek van de stad en de historische haven. Door het gesloten gebouw is het '**venster op de rivier**' vanuit de stad plek niet waarneembaar. Om deze historische plek tussen stad en haven te accentueren wordt een (gedeeltelijk) toegankelijk dak gerealiseerd. Hiermee ontstaat een museale route van de hernieuwde entree, publiek toegankelijke depots naar het uitkijkpunt.
4. Vanuit Gebouw: Het verbeteren van de **energiehuishouding** vanuit de bestaande structuur. Door middel van het isoleren van de meest eenvoudige delen (vloer, dak, lichtdak en buitenwandopeningen), en het optimaliseren van de huidige klimaatinstallatie wordt het energieverbruik beperkt.
5. Vanuit Gebouw: Het vernieuwen van de elementen uit het onderhoudsplan (**MJOP**) voor de 10 jaar na oplevering.

Geen tijdelijke huisvesting

Er zal geen afzonderlijke tijdelijke huisvesting worden gerealiseerd voor het museum. Het MMR heeft het buitenmuseum en het Leuvehavenpaviljoen als tijdelijke 'uitwijkplek'. Daarnaast wordt onderzocht of de Offshore Experience en Plons afzonderlijk toegankelijk gemaakt kunnen worden tijdens de verbouwing om bezoekers te blijven binden aan het museum. Gedurende de sluiting van Plons in 2024 heeft het museum ondervonden hoezeer Plons bezoekers trekt, waardoor het museum bij voorkeur deze expositie openhoudt.

Fasering

Het voorstel is om, na de participatie gedurende de Dakendagen, de ambities voor de vernieuwing van het MMR vast te leggen in een raadsvoorstel voor de start van de definitiefase, maar nog niet te starten met de uitvoering. Het moment van uitvoering is afhankelijk van het nieuw te bouwen Collectie Centrum Rotterdam, doordat een deel van het (in pandige) depot van het MMR hier naartoe zal verhuizen. Zo worden meerdere kostbare verhuizingen van de collectie voorkomen. Doordat het Collectie Centrum niet voor 2029 opgeleverd wordt, is er geen noodzaak om voor 2028 met de vernieuwing van het MMR te starten. Vanuit het IHP Cultuur zijn er wel middelen beschikbaar voor de voorbereidingskosten van de vernieuwing. De dekking voor het uitvoeringskrediet moet passend worden gemaakt binnen de dekking van de RIM. Dit is een onderdeel van het besluitvormingsmoment in Q3 2025

De periode tot de start van de uitvoering geeft het MMR de gelegenheid om een fondsenwerving te starten voor de vernieuwing van de inrichting en de tentoonstellingen. Om de fondsenwerving vanuit het MMR te kunnen starten is het wenselijk om op pad te kunnen gaan met een verbeelding van de vernieuwing, zonder dat dit een ontwerp is.

Op basis van reguliere doorlooptijden zou de planning voor het gehele project als volgt kunnen zijn:

• Besluitvorming vervolg	Q3 '25
• Realiseren beelden t.b.v. fondsenwerving	Q4 '25 – Q1 '26
• Uitvraag en selectie ontwerpteam	Q1 '28 - Q2 '29
• Ontwerpfase	Q3 '29 - Q3 '30
• Oplevering Collectiecentrum	2029
• Inhuizen Collectiecentrum	2030
• Uitvoeringsfase	Q4 '30 - Q2 '33
• Bouwkundige oplevering	Q3 '33

Raakvlakken met andere projecten

De kwaliteit van de plek in het Maritieme District bestaat uit de combinatie van het museum en het buitenmuseum: een openluchtmuseum op het raakvlak van de historische haven en stad. Dit benadrukt de wens om tegelijkertijd met de aanpak van het museum de openbare ruimte aan de Leuvehaven te vernieuwen. Een deel van de kade wordt in het najaar van 2025 heringericht, maar een vernieuwing van minimaal de kade van Plein 1940 en de buitenruimte tussen het Leuvehavenpaviljoen en het MMR wordt idealiter betrokken bij de opgave.

De ontwikkeling van het MMR heeft raakvlakken met andere projecten. Ten eerste is de ontwikkeling van Churchillplein gekoppeld aan de verkenning voor de vernieuwing van de metrohalte Beurs. De ontwikkeling van metrohalte Beurs kent haar eigen dynamiek. Ondanks dat afstemming vereist is tussen de projecten kan door het hanteren van de huidige rooilijn van het gebouw, het gebouw afzonderlijk ontwikkeld worden van de buitenruimte.

Een deel van het museumdepot van het MMR zal verhuizen naar het nieuw te ontwikkelen Collectie Centrum Rotterdam (de vervanging van de Metaalhof). De oplevering is gepland in 2029.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

De vernieuwing van het MMR is opgenomen in het IHP Cultuur (2024-2027). Daarin is ook opgenomen dat de dekking voor het krediet, passend moet worden gemaakt binnen de beschikbare dekking van de RIM cilinder 5 voor vervanging. Dit is een onderdeel van het besluitvormingsmoment in Q3 2025.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans

De burgemeester,

C.J. Schouten

Bijlage(n):

1. Museaal Masterplan - MMR
2. Ontwerpend Onderzoek - Obscura
3. Auteursrechtelijk kader – QWA
4. Ambitiedocument ruimtelijke inpassing